

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 29. новембра 2021. године одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Предрага Ћетковића, под насловом: „Истражна функција јавног тужиоца по Законнику о кривичном поступку из 2011. године“ у саставу: др Милан Шкулић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, др Горан П. Илић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, др Божидар Бановић, редовни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду, др Татјана Бугарски, редовни професор Правног факултета Универзитета у Новом Саду и др Вања Бајовић, ванредни професор Правног факултета у Београду. Након што је прегледала докторску дисертацију, Комисија има част и задовољство да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Предраг Ћетковић је рођен 1977. године у Београду, где је завршио основну и средњу школу. На Правни факултет Универзитета у Београду уписао се у школској 1996/1997. години, а 2002. године дипломирао је са просечном оценом 9,12. На мастер студије на Правном факултету Универзитета у Београду, кривичноправни модул, уписао се школске 2007/2008. године. Мастер рад под

називом „Овлашћени тужилац код кривичних дела учињених на штету имовине грађана у светлу промене доминантног облика својине у Републици Србији“ одбранио је у фебруару 2009. године, и на тај начин је са просечном оценом 10,00 окончао мастер студије.

У школској 2009/2010. години Предраг Ћетковић се уписао на студије за специјализацију знања на Правном факултету Универзитета у Београду, смер „Организовани криминалитет, корупција и тероризам“. Након што је положио испите са одликом, у септембру 2010. године одбранио је завршни рад под насловом „Кривично дело из чл. 348 КЗ и тешки облици криминалитета“.

Докторске студије на Правном факултету Универзитета у Београду, кривичноправни смер, уписао је у школској 2013/2014. години. У току прве две године студија колеги Ћетковићу је призната оцена са магистарских студија, историјскоправни смер, из 2004. године, из предмета Методологија друштвених и правних наука (6), па је по том основу ослобођен обавезе полагања испита из предмета Методе научноистраживачког рада и вештине. На првом и другом докторском испиту положио је предмете Кривично право општи део (10), Кривично право посебни део (9), Кривично процесно право (10), Судска психологија (10) и Правосудно организационо право (10). Проф. др Дејан Поповић, управник докторских студија, одлуком од 17. децембра 2014. године признао је као научни рад коауторски чланак Предрага Ћетковића који је, под називом „Finanzermittlungen und Einziehung im Serbischen Recht, Kriminalistische Praxis und Rechtsprechung“, објављен у немачком часопису „Kriminalistik“ бр. 1/2014. Предраг Ћетковић је успешно одбранио семинарски рад из предмета Кривично процесно право под називом „Споразум о признању кривичног дела – основне карактеристике и проблеми приликом закључења“ у децембру 2016. године.

Предраг Ћетковић је комплетну досадашњу каријеру провео у јавном тужилаштву Републике Србије. Након пријема у радни однос, као приправник тадашњег Окружног јавног тужилаштва у Београду упућен је 15. јануара 2004. године на рад у тадашње Четврто општинско јавно тужилаштво у Београду, у складу са праксом да се приправници обучавају за рад у општинским јавним тужилаштвима. У јануару 2006. године положио је цео правосудни испит, а у

јануару 2007. године примљен је на место стручног сарадника Четвртог општинског јавног тужилаштва у Београду. Након реформе правосуђа 2010. године, преузет је у Прво основно јавно тужилаштво у Београду, где је од фебруара 2010. године радио као виши стручни сарадник. У Тужилаштво за организовани криминал преузет је заједничком одлуком Првог основног јавног тужилаштва у Београду и Тужилаштва за организовани криминал 01. новембра 2010. године, где је као виши саветник радио до избора за заменика јавног тужиоца у јуну 2014. године. Од јуна 2014. године до марта 2018. године био је заменик јавног тужиоца у Трећем основном јавном тужилаштво у Београду. Одлуком Републичког јавног тужилаштва је најпре упућен да у Више јавно тужилаштво у Београду, Посебно одељење за сузбијање корупције, а сада, као заменик вишег јавног тужиоца, упућен је у Тужилаштво за организовани криминал.

У периоду од 2008. године до 2018. године, Предраг Ћетковић је написао и објавио као аутор или коаутор двадесет и седам стручних текстова из области кривичног процесног и материјалног права, од којих треба издвојити:

1) У раду под насловом „**Значење синтагме приватна имовина у Кривичном законнику**“ (*Crimen*, бр. 1/2011, стр. 99-106, Београд) колега Ћетковић разматра значење синтагме „приватна имовина“ у Кривичном законнику. Он износи став да организациона структура привредних друштава (која често бивају оштећена кривичним делима) може да утиче на примену синтагме приватна имовина. Његов закључак јесте да присуство *intuitu personae* елемената у сваком организационом облику правних лица (од ортачког друштва до акционарског друштва) представља критеријум уз помоћ којег би требало утврђивати постојање основа да се имовина тих привредних друштава штити као приватна имовина.

2) У чланку „**Слово о језику у српском правосуђу**“ (*Crimen*, бр. 1/2013, стр. 87-98, Београд) кандидат се бави језичком анализом правних аката, при чему је истраживање ограничио на узорак (оптужнице, пресуде, решења и др.) које је сам прикупио. Он указује на најчешћа језичка огрешења која се јављају у писању правних аката, а један од основних проблема је бирократски језик који се у њима

користи. Докторанд Ћетковић сматра да је значано инсистирати на писмености код правника у правосуђу, јер правне акте читају и лаици и друге особе која до њих дођу. Због тога је значајно да „правосудна писмена“ буду написана уз поштовање правописних правила, а да језик буде, уз неизбежан ниво стручности, у довољној мери разумљив.

3) У коауторском раду (са Миљком Радисављевићем) под насловом **„Искуства Тужилаштва за организовани криминал у примени института споразума о признању кривичног дела“** (Зборник радова „Поједностављене форме поступања у кривичним стварима“, ур. Иван Јовановић и Мирољуб Станисављевић, Београд 2013, стр. 153-171) размотрена је пракса Тужилаштва за организовани криминал приликом закључења споразума о признању кривичног дела. Анализом закључених споразума и пресуда донетих на основу њих, издвојени су примери добрих решења по којима би ваљало поступати. Указано је и на грешке које су чињене приликом закључења споразума, односно примере лоше праксе, а у циљу њиховог отклањања.

4) Коауторски чланак (са Оливером Лајићем и Тањом Кесић) под насловом **„Finanzermittlungen und Einziehung im Serbischen Recht, Kriminalistische Praxis und Rechtsprechung“** (*Kriminalistik*, n° 1/2014, стр. 24-30) представља анализу решења у Закону о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, уз приказ статистике поступања Тужилаштва за организовани криминал у поступцима одузимања имовине проистекле из кривичног дела. Аутори износе мишљење о томе да ли законска регулатива представља повољан оквир за ефикасну примену овог института у пракси. Поред тога, дају предлоге *de lege ferenda* за побољшање законског уређења у циљу ефикаснијег одузимања имовине проистекле из кривичног дела.

5) Коауторски чланак (са Миљком Радисављевићем) под насловом **„Посебне доказне радње у тужилачкој истрази у Србији“** (Зборник радова „Тужилачка истрага“, ур. Иван Јовановић и Ана Петровић Јовановић, Београд 2014, стр. 163-195) посвећен је упоредној анализи решења о посебним доказним радњама у

Законику о кривичном поступку из 2001. године и Законику о кривичном поступку из 2011. године. Аутори износе став у вези са институтима који су боље уређени одредбама Законика из 2011. године. Указују и на процесне установе чија примена изазива потешкоће у пракси, предлажући одређене *de lege ferenda* измене.

6) У раду под насловом **„Међународна правна помоћ у кривичним стварима у пракси јавног тужилаштва Републике Србије“** (Зборник радова „Међународна судска, тужилачка и полицијска сарадња у борби против криминала“, ур. Срето Ного, Тара 2015. стр. 334-343) колега Ћетковић је на основу анализираних података из Тужилаштва за организовани криминал и основних јавних тужилаштава у Београду, закључио да се у јавнотужилачкој пракси уочава тенденција пораста поступака међународне правне помоћи у кривичним стварима. Кандидат истиче и неколике чиниоце који ће *pro futuro* допринети даљем расту ове врсте међународне сарадње. Његов став јесте да ће међународна сарадња у кривичним стварима бити олакшана након што Република Србије постане чланица ЕУ.

7) У коауторском раду (са Тањом Кесић и Иваном Бјеловук) под насловом **„Правно недопуштени докази у кривичном поступку - теорија плодова отровног дрвета“** (*Правни живот* бр. 10, том II, Београд 2017, стр. 81-95) указано је да српска теорија и судска пракса прихватају наведену теорију. Аутори истичу да се о недозвољеним доказима може говорити само ако их суд одреди као такве, будући да је одредба која прописује да је реч о таквом доказу општег карактера па је суд мора тумачити у светлу околности конкретног случаја. На основу анализе појединих случајева аутори закључују да се доктрина о плодовима отровног дрвета не примењује без изузетка, већ од оцене суда зависи да ли ће неки доказ бити сматран недозвољеним. У раду је указано и на примере у којима, уместо теорије о плодовима отровног дрвета, долази до примене теорије ослабљене везе.

2. Основни подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 28. октобра 2019. године одобрило је кандидату Предрагу Ћетковићу израду докторске дисертације под насловом „Истражна функција јавног тужиоца по Законику о кривичном поступку из 2011. године“ и за ментора одредило др Горана П. Илића, редовног професора Правног факултета Универзитета у Београду.

Докторска дисертација кандидата Предрага Ћетковића написана је на 346 страница (фонт *Times New Roman* 12, проред 1), са 1179 фуснота и у потпуности је у складу са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја. Дисертација садржи још и насловну страну на српском и енглеском језику, страну са информацијама о ментору и члановима Комисије, резиме на српском и енглеском језику и кључне речи, три странице садржаја, попис литературе на 28 страна, пет прилога и биографију кандидата. Дисертација је израђена на основу проучавања грађе која обухвата 350 библиографских јединица, коју чине монографски радови, уџбеници, радови у зборницима, научни и стручни чланци, а поред тога је консултован и велики број извора права међународног и унутрашњег порекла (права Републике Србије и држава из истраживачког узорка), као и неколико интернет извора.

Текст дисертације је подељен у четири целине: Увод, Први део који је посвећен општим разматрањима о истражној функцији јавног тужилаштва, Други део у којем су анализирани различити аспекти вршења истражне функције јавног тужиоца у домаћем праву и Закључна разматрања. Први део садржи три одељка, док се други део састоји из четири одељка.

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ је, у складу с Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду (у даљем тексту: Правилник), проверила оригиналност докторске дисертације коришћењем софтвера *iThenticate*. Утврђено је да индекс сличности износи 23 посто. Све утврђене појединачне сличности с другим објављеним текстовима, у највећем броју случајева су мање од 1 посто, у два случаја износе 4 и 2 посто и у четири случаја тачно 1 посто. Овај степен

подударности последица је цитирања, библиографских података, упућивања на правне прописе, коришћења општих места и података и библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са чланом 9. Правилника. На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника, ментор проф. др Горан П. Илић је утврдио да извештај указује на оригиналност докторске дисертације.

II Предмет и циљ дисертације

Доношење Законика о кривичном поступку из 2011. године (у даљем тексту ЗКП/2011) и његова каснија примена свакако су унели у српски кривични поступак низ значајних новина, око чега су сагласни сви аутори, без обзира да ли те новине оцењују као позитивне, или пак критикују решења која је ЗКП/2011 донео. У сваком случају, после вишегодишње примене ЗКП/2011, протекло је довољно времена да се могу извести одређени закључци у вези са новинама које су његовом применом унете у српско кривично процесно право.

Као најзначајнија новина ЗКП/2011 може се, без сумње, оценити увођење тзв. тужилачке истраге, у којој ранији истражни судија као централна фигура истражног поступка нестаје, а као „реликт“ ове функције јавља се судија за претходни поступак, који има значајно умањена овлашћења у односу на истражног судију, док *dominus litis* истражног поступка постаје јавни тужилац. Доста стручних радова у Републици Србији, али и на простору других држава бивше СФРЈ које баштине правну традицију попут наше, написано је на тему преласка са искључиво мешовитог кривичног поступка, карактеристичног за државе континенталне Европе, на адверзијални поступак, својствен државама англо-америчког правног подручја, као и релативизацији ове поделе.

Приликом доношења одлуке да тема дисертације буде истражна функција јавног тужиоца по ЗКП/2011 кандидат Ћетковић се руководио чињеницом да не постоји рад у којем су на систематски начин анализирани сви изазови и сложеност коју са собом носи прелазак истражне функције са истражног судије на јавног тужиоца. Реч је о вишедимензионалној проблематици коју је било нужно анализирати и посматрати из различитих углова.

Поменуто је да предмет првог дела дисертације представљају општа разматрања о истражној функцији јавног тужилаштва. На почетку је било неопходно појмовно дефинисати истражну функцију, као централни појам истраживања. То је учињено у одељку првом. У том смислу је истражна функција анализирана пре свега у односу на истражно и оптужно начело, а то је, између осталог, захтевало да се изврши теоријско разграничење функције и начела, а да се потом укаже на специфичности које настају у вршењу истражне функције услед чињенице да њоме располаже јавни тужилац. Због тога је истражну функцију било потребно анализирати и у светлу других процесних начела. Докторанд Ћетковић је размотрио да ли ова функција надилази начела легалитета и официјалности кривичног гоњења, имајући у виду да она несумњиво постоји и у ситуацијама када долази до примене начела опортунитета. Поред дефинисања истражне функције, кандидат Ћетковић је покушао да разлучи у којој мери је могуће да јавно тужилаштво у исто време буде и орган поступка и истражитељ у одређеној кривичној ствари, односно да ли би то захтевало да јавни тужилац у овој фази поступка размишља на исти начин као некада истражни судија. Искрсло је и питање да ли јавно тужилаштво има могућности да објективно поступа у овој фази поступка, у ситуацији када законска решења омогућавају судији за претходни поступак да налаже тужиоцу да предузме одређене доказне радње.

Истражна функција коју по ЗКП/2011 обавља јавно тужилаштво анализирана је кроз различиту организацију и улогу коју јавно тужилаштво, као актуелни носилац истражне функције, и суд, као ранији носилац истражне функције, имају из аспекта правосудног организационог права, односно кроз организационо-процесни аспект. Посебна пажња током ове анализе усмерена је на промену позиције јавног тужиоца у предистражном поступку и истрази, јер се актуелним законским решењима од јавног тужиоца захтева да у овим фазама поступа искључиво као орган поступка, односно да буде у сваком смислу објективан, посебно када врши оцену доказа који су током истраге прикупљени, док се пред судом јавно тужилаштво ставља у позицију странке у поступку. Иако члан 10а Закона о јавном тужилаштву предвиђа да јавни тужилац и његов заменик јавнотужилачку функцију морају да врше, између осталог, непристрасно, а члан 6 став 4 ЗКП/2011 предвиђа да је јавни тужилац дужан да са једнаком пажњом испитује чињенице које терете

окривљеног и чињенице које окривљеном иду у корист, докторанд Ћетковић поставља питање до које мере јавно тужилаштво може са успехом да одговори на промену улоге из органа поступка у странку у поступку.

Кандидат Ћетковић је размотрио и питање да ли јавно тужилаштво као орган гоњења може да буде независно, и ако може, да ли би се та независност могла упоредити са судском независношћу. Приликом анализе овог питања кандидат је истражио разлике између истражне функције коју има јавно тужилаштво у предистражном поступку и истражи и функције суђења коју има суд током главног претреса. Организационе специфичности које и даље одликују тужилачку организацију и раздвајају тужилаштво од суда, пре свега непостојање независности јавног тужилаштва као *differentia specifica* у односу на судску власт и организацију, биле су предмет детаљне анализе у оквиру дисертације. На основу тога је докторанд Ћетковић указао у ком смеру би *de lege ferenda* требало вршити измену правосудних закона како би се јавном тужилаштву омогућило да што успешније обавља истражну функцију.

У оквиру дисертације посебно је обрађен однос истражне функције јавног тужиоца са начелом легалитета, односно официјелности кривичног гоњења и са начелом опортунитета кривичног гоњења. Иако начело легалитета кривичног гоњења представља основ за поступање јавног тужилаштва у току целог кривичног поступка, колега Ћетковић истиче да начело опортунитета кроз законска решења добија све више простора у кривичном поступку Републике Србије, пре свега кроз одлагање кривичног гоњења, а и кроз закључење споразума о признању кривичног дела. У том смислу је прикупио и анализирао податке у вези са применом одлагања кривичног гоњења и споразума о признању кривичног дела. Он закључује да, с обзиром на тенденцију повећања учињених кривичних дела у Републици Србији, кривично правосуђе постаје све оптерећеније и да су неопходни алтернативни начини окончавања кривичног поступка, а то су управо одлагање кривичног гоњења и закључење споразума о признању кривичног дела.

Колега Ћетковић је размотрио и питање како поједина начела организације јавног тужилаштва, попут начела монократског руковођења и хијерархијског уређења јавнотужилачке организације, утичу на могућност објективног и ефикасног вршења истражне функције од стране јавног тужиоца. Кандидат сматра

да је неопходна измена актуелног система руковођења у јавном тужилаштву, а то значи увођење организационе структуре јавног тужилаштва са наглашеном хоризонталном самосталношћу у поступању, а све у циљу омогућавања јавном тужилаштву да обавља истражну функцију на што бољи начин.

Када је реч о прописима којима је раније био уређен истражни поступак, колега Ћетковић их је детаљно обрадио, почев од прописа након Другог светског рата па до позитивних прописа, при чему је посебан акценат стављен на положај јавног тужиоца у истражном поступку. Поред тога, кандидат је у основним цртама осврнуо на период пре Другог светског рата, а посветио је пажњу и настанку установе истражног судије и јавног тужиоца у српском кривичном процесном систему.

Посебан одељак представља упоредноправна анализа положаја јавног тужилаштва у истражном поступку. У том делу је докторанд Ћетковић анализирао решења која постоје у европским континенталним државама, као и решења усвојена у англо-америчким државама. Поред тога, размотрио је законодавна решења у државама са подручја бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Други део дисертације представља анализа различитих аспеката вршења истражне функције јавног тужиоца у законодавству Републике Србије. Колега Ћетковић најпре у одељку првом анализира истражну функцију у појединим фазама поступка, при чему посебну пажњу посвећује фази предистражног поступка и истраге. Он указује да предистражни поступак и истрага, сагласно новој улози јавног тужилаштва, представљају тужилачки део поступка, који тек потврдом оптужнице прелази у судску фазу. Кандидат разматра питање да ли предистражни поступак и истрага треба да буду одвојене фазе поступка, бави се терминолошком прикладношћу одлуке којом се у форми *наредбе* покреће истрага, а поврх свега истражује у ком правцу начин поступања и размишљања јавног тужиоца нужно мора да еволуира како би што објективније водио истрагу, а с друге стране успоставио бољи начин сарадње са полицијом. У том циљу је колега Ћетковић обавио истраживање и на основу анализе података указао на добре и лоше стране вођења истраге од стране јавног тужилаштва.

Примера ради, задржавање осумњиченог се у пракси користи знатно мање него раније, када су полицијски службеници задржавали лица готово рутински, иако је и ЗКП/2001 предвиђао да се оно може одређивати само изузетно. Кандидат то објашњава околношћу да позитивно законско решење овлашћује јавног тужиоца да у предистражном поступку и истрази одлучује о задржавању лица. Са друге стране, када је реч о броју оптужења у току трајања тужилачке истраге колега Ћетковић је утврдио да сада постоји значајно мањи број предмета који долазе пред суд. То је последица алтернативних начина решавања кривичних предмета, то јест примене пре свега института одлагања кривичног гоњења, али и споразума о признању кривичног дела.

Значајно је запажање докторанда Ћетковића у вези са статистикама које се односе на број кривичних предмета у раду (барем када су у питању београдска тужилаштва), а на основу којих се може извести закључак о порасту броја предмета у раду јавних тужилаштва. Кандидат сматра да је проблем произашао из бројних чинилаца, а основно је да се кривични поступак, уместо као *ultima ratio* за решавање проблема у друштву, посматра све више (а самим тим и улога јавног тужиоца) као *prima ratio* за решавање конфликтних ситуација. Он сматра да прекомерна овлашћења јавног тужилаштва која нису праћена одговарајућим организационим променама и кадровским појачањем тужилачке институције

Сходно свему реченом, кроз анализу законских одредаба које се односе на предистражни поступак и истрагу, у дисертацији су подробно анализирани проблеми који се у пракси јављају не само приликом примене законских норми у вези са овим фазама поступка, већ је осврт шири, а то значи да се кандидат бави и анализом истражне функције у оквиру фазе оптужења, главног претреса и поступка по правним лековима. Поменута анализа је садржана у три главе првог одељка другог дела дисертације. У четвртој глави истражен психолошки аспект истражне функције јавног тужиоца, јер нова процесна улога захтева од јавног тужиоца поседовање знања за којим у претходном правном амбијенту и није било неке нарочите потребе.

Одељак други је посвећен анализи посебних доказних радњи у односу на истражну функцију јавног тужиоца, при чему кандидат подсећа на све њихове специфичности и одступања од редовног тока ствари који су код примене ових

доказних радњи законом дозвољена. Став колеге Ћетковић јесте да упркос великом значају посебних доказних радњи за борбу против тешких облика криминала (а нарочито организованог), а самим тим и посебног значаја који имају за ефикасно вршење истражне функције јавног тужиоца, од тужиоца се очекује да поступа са посебном опрезношћу. Само примена законито прибављених посебних доказних радњи у предистражном поступку омогућава јавном тужиоцу да ефикасно врши истражну функцију, са једне стране, али и да осумњиченима омогући право на правично суђење у каснијим фазама поступка, са друге стране. На тај начин, према схватању кандидата, били би испуњени не само законски, већ и етички стандарди који се од јавног тужилаштва очекују приликом вршења истражне функције.

Трећи одељак у оквиру другог дела докторске дисертације односи се на примену међународне правне помоћи у кривичним стварима. Кандидат Ћетковић подсећа да међународна правна помоћ све више добија на значају у Републици Србији, а основни разлог јесте тај што државне границе не представљају препреку организованим криминалним групама, па оне не би смеле да буду сметња ни органима који се баве откривањем кривичних дела и њихових учинилаца. У поступању јавног тужилаштва у Републици Србији се уочава пораст примене међународне правне помоћи у кривичним стварима, и то не само у поступцима за ратне злочине или дела организованог криминала, који су по природи материје упућени на међународну правну помоћ, већ и у редовним поступцима пред основним и вишим јавним тужилаштвима.

На основу анализе података који се односе на примену међународне правне помоћи у кривичним стварима од стране јавног тужилаштва у Републици Србији, докторанд Ћетковић потврђује свој став да стални пораст ове сарадње сведочи о томе да она постаје услов *sine qua non* успешног вршења истражне функције јавног тужиоца. Он уједно користи прилику да укаже на потребу да се поједина решења садржана у Закону о међународној правној помоћи у кривичним стварима ускладе са одредбама и терминологијом коју садржи ЗКП/2011. године.

На крају другог дела, у четвртом одељку колега Ћетковић анализира проблематику одузимања имовине проистекле из кривичног дела, при чему разматра одредбе Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела из 2008. године (у даљем тексту: ЗОИПКД/2008), као и важећег Закона о одузимању

имовине проистекле из кривичног дела из 2013. године. Кандидат истиче да у домаћој стручној литератури није истакнута чињеница да је доношењем ЗОИПКД/2008 практично „на мала врата“ започео пренос истражне функције на јавног тужиоца. Скуп овлашћења које је јавни тужилац добио на основу ЗОИПКД/2008 у значајној мери је изменио улогу јавног тужиоца. Јавни тужилац је морао да заузме знатно активнији положај у току преткривичног поступка и истраге, а такође и да успостави непосредну сарадњу са посебном полицијском јединицом у циљу проналажења и одузимања имовине за коју је постојала сумња да је проистекла из кривичног дела. Значајно је запажање колеге Ћетковића да је кроз примену финансијских истрага појачана самосталност јавног тужилаштва као државног органа, а тиме су постављени темељи за касније поверавање истражне функције јавном тужилаштву као органу који сада води истрагу.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Пре постављања хипотетичког оквира, колега Ћетковић је дефинисао предмет истраживања, и то како теоријски, тако и операционално. *Теоријска дефиниција* јавног тужилаштва јесте да је оно самостални државни орган који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела и предузима мере за заштиту уставности и законитости. *Теоријска дефиниција* истраге јесте да је истрага фаза у претходном поступку коју води јавни тужилац или, на захтев јавног тужиоца, надлежни судски орган (истражни судија или судија за претходни поступак, у неким системима и полиција) против неког лица због постојања одређеног степена сумње да је извршило кривично дело за које је прописана тежа кривична санкција или за дело са непознатим извршиоцем.

Сходно реченом, *свеобухватна теоријска дефиниција истражне функције јавног тужиоца* у Републици Србији би се, према схватању докторанда Ћетковића, могла одредити као функција коју јавно тужилаштво као самосталан државни орган који гони учиниоце кривичних дела врши у претходном кривичном поступку, али и у даљим фазама кривичног поступка, против неког лица због постојања одређеног

степенa сумње да је извршило кривично дело за које је прописана тежа кривична санкција или за дело са непознатим извршиоцем.

У циљу операционализације наведене теоријске дефиниције, кандидат је сматрао да је потребно да се она преведе у индикаторе као појаве из спољашњег света који се могу изучавати егзактним методама.

Из тог разлога, теоријску дефиницију је рашчланио на следеће елементе:

- 1) **Јавно тужилаштво као државни орган:** његови атрибути, законско уређење, положај и начин функционисања у оквиру правосудног система;
- 2) **Истражна функција јавног тужилаштва:** обухвата скуп мера и радњи које јавно тужилаштво предузима у циљу прикупљања доказа који су потребни да се утврди идентитет учиниоца, доказа и података који су потребни да би се могло одлучити да ли ће бити покренута истрага, да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак, доказа за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано, као и других доказа који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење, с обзиром на околности случаја, показује целисходним. Истражна функција јавног тужиоца мора се посматрати шире од самог поступка спровођења истраге, јер може доћи до изражаја и у даљем току кривичног поступка, односно на главном претресу кроз *beneficium novorum*, или чак у поступку по ванредним правним лековима, када такође може утицати на одлуку јавног тужиоца.

Колега Ћетковић истиче да полазна тачка при дефинисању хипотетичког оквира истраживања мора бити одређивање опште хипотезе из којих се изводе посебне и појединачне хипотезе.

Општа хипотеза гласи да јавно тужилаштво као државни орган по свом положају у кривичном поступку по ЗКП/2011 има бољи законски оквир да ефикасно врши истражну функцију него ранији истражни судија, што представља

основни предуслов за убрзање кривичног поступка и омогућава окривљенима да остваре право на суђење у разумном року.

Прва посебна хипотеза гласи да су јавном тужилаштву кроз позитивну законску регулативу кривичног поступка, поступка одузимања имовине проистекле из кривичног дела и међународне правне помоћи дати овлашћења да као орган поступка у истрази ефикасно врши истражну функцију. Међутим, ова овлашћења нису праћена појачавањем капацитета јавног тужилаштва као органа који води истрагу и одузима имовину проистеклу из кривичног дела, при чему тужилаштво има прекомерна овлашћења, али и обавезе у односу на остале учеснике у поступку. Став кандидата јесте да то онемогућава јавно тужилаштво да истражну функцију врши на начин који би оправдао преношење те функције са суда на јавно тужилаштво.

У оквиру прве посебне хипотезе колега Ћетковић је поставио неколико појединачних хипотеза:

- 1) Законски оквир који пружа ЗКП/2011, Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима заједно са билатералним и мултилатералним уговорима из ове области представља одговарајући правни оквир на основу кога се омогућава јавном тужилаштву вршење истражне функције;
- 2) Преношењем истражне функције у надлежност јавног тужилаштва овај државни орган добио је значајно проширење овлашћења, које захтева прилагођавање ове институције на нову улогу и вишеслојну промену обрасца размишљања и поступања у односу на начин на који је јавно тужилаштво функционисало у време вођења истраге од стране суда;
- 3) Основни проблем усклађивања прекомерних овлашћења које јавно тужилаштво има након преношења истражне функције на тај орган јесте неодговарајућа припрема и подршка овог органа од стране државе, која није предузела све потребне кораке да јавно тужилаштво буде оспособљено да води истрагу ефикасније у односу на судску истрагу.

Друга посебна хипотеза гласи да актуелно уставно и законско уређење самог јавног тужилаштва као државног органа не пружа одговарајуће услове да јавно тужилаштво као орган поступка непристрасно спроводи истрагу и несметано цени доказе који иду на штету али и у корист окривљених.

У оквиру друге посебне хипотезе докторанд Ћетовић је поставио неколико појединачних хипотеза:

- 1) За разлику од положаја суда и ранијег истражног судије, који су неспорно били дефинисани као део правосуђа, положај јавног тужилаштва као државног органа није јасно дефинисан јер оно нигде није јасно одређено као део правосудног система;
- 2) За разлику од независности суда и истражног судије, јавни тужилац је искључиво самосталан, али ни самосталност како је дефинисана у Уставу и Закону није доследно спроведена;
- 3) Нужно је у оквиру реформе правосуђа положај јавног тужилаштва уредити на другачији начин са спољашњег и унутрашњег аспекта, а то значи да би строгу хијерархијску организацију требало заменити хоризонталном организационом структуром, која би омогућила јавном тужилаштву да непристрасно спроводи истрагу, без утицаја извршне и законодавне власти споља, али и утицаја јавних тужилаца на заменике јавних тужилаца у ком правцу да воде истраге.

Трећа посебна хипотеза гласи да јавно тужилаштво *pro futuro* мора, ради успешног вршења истражне функције, значајно да промени ранији *modus operandi* у више правца.

У оквиру треће посебне хипотезе колега Ћетковић је поставио неколико појединачних хипотеза:

- 1) У складу са обавезом јавног тужилаштва да у оквиру истражне функције саслушава осумњичене и испитује сведоке, јавни тужилац мора да у знатно већој мери него раније овлада знањима из области судске психологије, како би успешно водио истрагу;
- 2) Поред тога, имајући у виду повећан обим предмета и значајан број предмета које су јавна тужилаштва наследила из некадашње судске истраге, али и тенденције у англо-америчком правном подручју на које се концепција ЗКП/2011 значајно ослања, јавно тужилаштво мора све више да се ослања на алтернативне начине решавања кривичног поступка (одлагање кривичног гоњења и споразумевање о признању кривичног дела) како би могло да добије боље резултате у вођењу редовних истрага;
- 3) Јавно тужилаштво мора више да користи механизме одузимања имовине проистекле из кривичног дела, јер досадашњи резултати примене овог института нису до краја оправдали његову примену, а реч је о институту који би могао да значајно утиче на смањење криминалитета, али и донесе држави значајне приходе, уколико би се применио на прави начин;
- 4) Међународна правна помоћ је инструмент који јавно тужилаштво све више користи ради успешног вођења истрага, али чији потенцијали би морали још више да буду искоришћени у будућности.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација, поред *Увода* и *Закључних разматрања* садржи два дела, при чему се у оквиру *Првог дела* разматра проблематика истражне функције јавног тужиоца пре свега кроз доктринарну, историјску и упоредну раван, док је у *Другом делу* нагласак на анализи позитивног домаћег права односно различитих аспеката истражне функције јавног тужиоца у домаћем праву.

У *Уводу* су наведени разлози због којих се кандидат определио за истраживање теме функције јавног тужиоца у истрази. Несумњиво је реч о пољу које није теоријски довољно истражено и анализирано, сходно чињеници да је истражна функција у кривичном поступку пренета са истражног судије на јавног тужиоца пре свега пет година, односно шест година уколико се узму у обзир и поступања тужилаштва посебне надлежности.

Први део тезе садржи три одељка. Први одељак је подељен на три главе. У оквиру прве главе кандидат се бави појмом и правном природом истражне функције јавног тужиоца. Друга глава се односи на анализу односа истражне функције јавног тужиоца и начела кривичног поступка, и то конкретно истражног и оптужног начела, као и начела легалитета и опортунитета кривичног гоњења. Трећа глава је посвећена односу истражне функције јавног тужиоца са начелима организације јавног тужилаштва, односно начелима монократског уређења и хијерархијске подређености, као и начелима деволуције и супституције. У другом одељку је садржан историјски приказ организације јавног тужилаштва. У првој глави овог одељка кандидат Тетковић се бави почецима настанка модерне тужилачке организације у периоду Средњег и Новог века. Друга глава садржи кратак осврт на период од оснивања јавног тужилаштва у Србији до 1990. године, а кроз трећу главу је обрађен период од 1990. године до позитивних решења. У трећем одељку размотрен је упоредноправни положај јавног тужилаштва у другим државама, при чему је прва глава посвећена положају јавног тужилаштва у државама континенталног правног система, друга глава садржи анализу положаја јавног тужилаштва у Енглеској (уз кратак осврт на Канаду и Кину) и САД, а трећа глава се бави уређењем јавног тужилаштва у земљама региона.

Други део докторске дисертације има четири одељка. У првом одељку је, у оквиру три главе, анализирана истражна функција јавног тужиоца кроз различите фазе кривичног поступка, почев од предистражног и претходног поступка, преко главног поступка, до поступка по правним лековима. Четврта глава овог одељка је посвећена психолошком аспекту потребном да јавни тужилац успешно обавља истражну функцију.

Други одељак бави се односом истражне функције јавног тужиоца и посебних доказних радњи у светлу људских права која морају бити остварена кроз тај однос. У првој глави обрађен је појам и основне одлике посебних доказних радњи, у другој глави је појашњено које специфичности постоје приликом примене посебних доказних радњи, а у трећој су анализирани стандарди људских права које је потребно достићи приликом примене посебних доказних радњи.

Трећи одељак као тему има међународну правну помоћ у кривичним стварима. Прва глава овог одељка даје опште одреднице међународне правне помоћи у кривичним стварима, односно значај међународне правне помоћи у кривичним стварима, али и одређене специфичности које ова врста помоћи има за истражну функцију јавног тужилаштва. Друга глава садржи анализу статистика везаних за међународну правну помоћ у кривичним стварима коју врши јавно тужилаштво, посебно за Тужилаштво за организовани криминал као тужилаштво посебне надлежности, а посебно за тужилаштва редовне надлежности.

Четврти одељак се бави одузимањем имовине проистекле из кривичног дела као адхезионе функције јавног тужилаштва у истрази. У првој глави је објашњена правна природа овог института и њен однос са истражном функцијом јавног тужиоца, и потом је анализирана пракса Европског суда за људска права у овој области. У другој глави се кандидат бави одузимањем имовине проистекле из кривичног дела у Републици Србији, прво кроз анализу законског оквира, потом кроз анализу судске праксе, и на крају кроз анализу статистика везаних за одузимање имовине проистекле из кривичног дела.

У *Закључним разматрањима* колега Ћетковић је изнео закључке из претходних сегмената спроведеног истраживања, при чему је дао одговарајуће *de lege ferenda* предлоге.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

Неспорно је да након преношења истражне функције са истражног судије на јавног тужиоца, тужилачка функција добија већи значај у кривичном поступку него

што је имала по претходним законским решењима. Међутим, већа овлашћења подразумевају не само веће обавезе, него и потребу организационог прилагођавања тужилачког апарата новој функционалној улози која му је дата.

У докторској дисертацији „Истражна функција јавног тужиоца по Законику о кривичном поступку из 2011. године“ кандидат Предраг Ћетковић успео је да укаже на и да анализира различите аспекте у којима је неопходно предузети одређене промене у оквиру и у вези с јавним тужилаштвом као органом поступка у истрази. При томе је свака промена размотрена из више углова, а то је омогућило кандидату да изведе задовољавајуће закључке о разлозима, предностима и недостацима који су пратили увођење тужилачке истраге у наш кривични поступак. За начин на који је анализирана проблематика тужилачке истраге може се рећи да је свестран, јер се докторанд Ћетковић не бави само постојећим законским решењем, већ се на ово питање усредсређује пошто је размотрио све битне теоријске, историјске и упоредне аспекте истраге којом руководи јавни тужилац.

Колега Ћетковић је детаљно анализирао организационо уређење јавног тужилаштва као органа који руводи предистражним и истражним поступком, а нарочиту пажњу је посветио разматрању односа јавног тужилаштва и суда. Кандидат успева да „прати“ истражну функција јавног тужиоца не само у фази предистражног поступка и истраге, већ и у даљим фазама кривичног поступка, показавши на тај начин да је ова функција присутна код јавног тужиоца у току читавог поступка.

Истраживање колеге Ћетковића је обухватило и поступак одузимања имовине проистекле из кривичног дела, јер само кроз коришћење овог поступка јавни тужилац може успешно да обавља истражну функцију у пуном капацитету и нада се добрим резултатима на суђењу, поготово у предметима организованог криминала. Поред тога, кандидат је показао да успешно остварена међународна правна помоћ у кривичним стварима у великој мери доприноси делотворности истражне функције јавног тужиоца.

Своје ставове докторанд Ћетковић је поткрепио статистикама у вези са одузимањем имовине проистекле из кривичног дела, као и са пруженом међународном правном помоћи у кривичним стварима. Поред тога, значајне податке о предмету који је обрадио у докторској дисертацији кандидат је прибавио

анкетирањем носилаца јавнотужилачке функције у вези са њиховим поступањем након преузимања истражне функције, као и у вези са применом одузимања имовине проистекле из кривичног дела и међународном правном помоћи у кривичним стварима. На основу тога је колега Ћетковић извео закључке о објективним параметрима (ослањајући се на статистичке податке), али и о делимично субјективним показатељима (на основу анкетирања), односно утиску јавних тужилаца и њихових заменика о степену (не)успешности примене ових института у пракси и потреби да се предузму одређени кораци у правцу ефикаснијег вршења истражне функције. На крају, кандидат Предраг Ћетковић је изнео своје мишљење о начину на који јавно тужилаштво врши истражну функцију и шта би *de lege ferenda* требало изменити да би се ова функција била успешнија.

Може се рећи да резултати спроведених истраживања у склопу докторске дисертације кандидата Предрага Ћетковића представљају помак у правцу критичког и свестраног разматрања следећих питања: да ли је преношење истражне функције са истражног судије на јавно тужилаштво добро законско решење, да ли је истражни поступак и уопште кривични поступак постао ефикаснији, и шта би требало учинити да се омогући јавном тужилаштву да *pro futuro* успешније врши истражну функцију.

VI Закључак

Докторска дисертација кандидата Предрага Ћетковића обрађује једно изузетно важно кривичнопроцесно питање које до сада није на систематски и свеобухватан начин било разматрано у домаћој литератури. То је донекле чудно, јер је готово неподељено мишљење, изражено у теорији и стручној јавности, било и јесте да увођење тужилачке истраге представља најважнију промену која је извршена у нашем кривичном поступку. Став законодавца да истражног судију „замени“ јавним тужиоцем, имао је одговарајуће последице не само у предистражној фази поступка и истрази, већ се одразио и на касније фазе кривичног поступка и процесну улогу суда. Једном речи, уместо судије, тј. онога који сумња, на сцену је ступио јавни тужилац као „верујући“ процесни субјект односно онај који заступа став о основаности кривичне оптужбе. Да ли је и на који начин могуће

помирити те две функције, премостити расцеп који је био присутан и код истражног судије, а по логици ствари морао би бити израженији код јавног тужиоца који врши истражну функцију настојећи да помири на први поглед непомирљиве позиције – верника и сумњучавца. То је у најкраћем проблем чијег се решавања прихватио докторанд Предраг Ћетковић.

Кандидат Предраг Ћетковић је у циљу потпуне и адекватне анализе проблематике применио разноврсне истраживачке поступке како квантитативне, тако и квалитативне, па му је пошло за руком да успешно истражи све аспекте проблематике коју је обрађивао. Посебно треба истаћи залагање колеге Ћетковића да укаже на важност суштинског прихватања промењене улоге јавног тужилаштва од стране самих јавних тужилаца, јер се њихов задатак не састоји само од пуке примене другачијих законских решења већ захтева њихово прилагођавање и у погледу успостављања другачијих односа са осталим учесницима кривичног поступка, а пре свега с носиоцима судијске функције, на једној страни, и полицијом, на другој.

Проблематика истражне функције јавног тужиоца по Законнику о кривичном поступку из 2011. године је у дисертацији разматрана у светлу богате литературе, чији је списак обухватио 350 библиографских јединица. Кандидат Ћетковић је користећи историјскоправни метод представио развој института јавног тужилаштва у нашој земљи, а пружио је и значајну упоредноправну анализу питања положаја јавног тужиоца у кривичном поступку како на примеру правних поредака који припадају континенталној правној традицији, тако и на примеру решења која се примењују у англо-америчким државама. Посебан значај има анализа решења која садрже прописи у земљама у региону.

Имајући у виду ваљаност и оригиналност закључака до којих је кандидат дошао, Комисија констатује да је докторска дисертација Предрага Ћетковића „Истражна функција јавног тужиоца по Законнику о кривичном поступку из 2011. године“ самосталан и оригинални научни рад, да је написана у свему према раније одобреном пројекту, те да представља допринос науци кривичног процесног права. Комисија сматра да ова дисертација испуњава све законске и статутарне услове да буде јавно брањена, па је слободна да Наставно-научном већу Правног факултета

Универзитета у Београду предложи да донесе одлуку којом се допушта одбрана ове докторске дисертације.

У Београду, 17. марта 2022. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Милан Шкулић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

проф. др Горан П. Илић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

проф. др Божидар Бановић, редовни професор
Факултета безбедности Универзитета у Београду

проф. др Татјана Бугарски, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Новом Саду

проф. др Вања Бајовић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Београду